

Projecten

Mededelingen uit het EIS sprinkhanen-project

Duijm & Kruseman in de aanbidding!

In het kader van festiviteiten in het jubileumjaar heeft de KNNV het sprinkhanenboek van M. Duijm en G. Kruseman in de aanbidding. Het is te bestellen door f 15,- over te maken op postgiro 13028 t.n.v. Stichting Uitgeverij KNNV te Eindhoven o.v.v. NB 34 Sprinkhanen.

Stand van zaken v.w.b. gegevensverwerking

Alle ingezonden formulieren zijn deze winter gecontroleerd en opgestuurd naar het Biogeografisch Informatie Centrum (BIC) te Arnhem. De formulieren zijn inmiddels grotendeels ingevoerd in de computer en op dit moment wordt er op het BIC gewerkt aan programma's voor het gebruik van de bestanden. Nog dit voorjaar zullen de gegevens beschikbaar komen voor het vervaardigen van de voorlopige kaartjes op basis van 5x5 kilometerhokken. Medewerkers aan het project zullen deze dan, als ondersteuning bij het veldwerk, thuis gestuurd krijgen.

Iedereen die nog gegevens van de vorige jaren heeft, kan deze alsnog naar EIS opsturen.

Vergunning-aanvraag

Medewerkers kunnen, middels de standaard-aanvragen, weer vergunning aanvragen. Een adreslijst van vergunningverlenende instanties staat in de handleiding.

Vijanden van Orthoptera

Zoals elders in dit nummer te lezen is, is er ook belangstelling voor vijanden van sprinkhanen. Dit nummer behandelt een kleine groep sprinkhaanparasiterende vliegen en in één van de volgende nummers zal er aandacht worden besteed aan graafwespen die het gemunt hebben op sprinkhanen. De vraag is nu natuurlijk: wil iedereen die in het veld naar sprinkhanen kijkt ook eens letten op de natuurlijke vijanden? Nieuwe informatie kan worden doorgegeven aan de respectievelijke auteurs of aan de project-coördinator.

Nieuwe handleiding en formulieren

Het formulier voor gebiedsinventarisatie werd vorig jaar ontworpen om een wat uitgebreidere beschrijving van de biotopen te kunnen geven. Het blijkt dat slechts

weinig personen gebruik maken van deze mogelijkheid. We hebben nu besloten om het formulier voor gebiedsinventarisatie ook te gaan gebruiken voor het beschrijven van bijzondere vondsten. In de soortenlijst, op de achterkant van de formulieren zal worden aangegeven welke soorten in aanmerking komen voor een uitgebreidere beschrijving van de vindplaats. Ik wil benadrukken dat het niet alleen gaat om zeldzame soorten, maar ook om algemenere soorten waarvan nog weinig van de biotoopkeuze bekend is.

Op de achterzijde van de formulieren zal een overzicht van de IPI-codes worden opgenomen.

Voor de zomer zal de nieuwe handleiding worden klaar gemaakt en opgestuurd aan de medewerkers. Ten opzichte van, in 1990 uitgegeven, voorlopige handleiding zijn er verschillende veranderingen aangebracht.

Excursies

Net als vorig jaar zullen er ook dit jaar weer excursies door het hele land gehouden worden. Lag vorig jaar de nadruk nog op het leren determineren van de verschillende soorten, vanaf dit seizoen zullen deze dagen steeds meer gebruikt gaan worden om gebieden te inventariseren. Iedereen die geïnteresseerd is om deel te nemen aan een of meerdere excursies, kan dit kenbaar maken door een kaartje te sturen naar EIS of even te bellen.

Thema's

Voor 1991 zijn als thema's voorgesteld: dijken en uiterwaarden. De thema's hebben tot doel de medewerkers aan het project te stimuleren om ook aandacht te schenken aan biotopen die in het verleden onderbemonsterd zijn. In de voorlopige handleiding bij het project waren voor 1991 ook kleine landschapselementen als themabiotoop voorgesteld. Dit thema komt te vervallen.

Veldwerk coördinator

In 1990 zal de coördinator vooral veldwerk verrichten op de Veluwe, Zuid-holland, Terschelling en Schouwen-Duiveland. Projectmedewerkers die in de buurt van deze gebieden wonen zijn welkom om mee te werken aan deze inventarisaties. Te zijner tijd zal er contact worden gezocht met mogelijk geïnteresseerden.

Oorwormen en kakkerlakken

Zoals in het vorige nummer van Nieuwsbrief Saltabel werd gemeld (Wieringa, 1990) worden ook de oorwormen (Dermaptera) en kakkerlakken (Dictyoptera) betrokken bij het inventarisatieproject. Iedereen die

deze dieren wel eens tegenkomt, kan waarnemingen doorgeven via dezelfde waarnemingsformulieren. Voor de soortcode worden de volgende afkortingen gebruikt:

<i>Forficula auricularia</i> :	FAURI
<i>Labia minor</i> :	LMINO
<i>Labidura riparia</i> :	LRIPA
<i>Chelidurella acanthopygia</i> :	CACAN
<i>Apterygida media</i> :	AMEDI
<i>Ectobius sylvestris</i> :	ESYLV
<i>Ectobius lapponicus</i> :	ELAPP
<i>Ectobius pallidus</i> :	EPALL
<i>Ectobius panzeri</i> :	EPANZ

Als determinatiewerken kunnen de tabellen van de KNNV gebruikt worden. De kakkerlakkentabel (WM 133: Kruseman, 1979) is nog verkrijgbaar bij het KNNV; de oorwormentabel (WM 4: Willemse, 1971) is uitverkocht. Medewerkers aan het sprinkhanenproject zullen een kopie thuisgestuurd krijgen, anderen kunnen bij de KNNV een kopie bestellen. Tevens zijn er nieuwe tabellen van beide groepen in de maak, waarvan proef-exemplaren aan de medewerkers zullen worden opgestuurd.

Omdat er nog niet zoveel ervaring is opgedaan met deze groepen, wil ik vragen om in eerste instantie van iedere vindplaats bewijsmateriaal te verzamelen. Ook wil ik vragen om te letten op biotoopkeuze, gedrag e.d..

Bewijsmateriaal

Ik wil er bij herhaling op wijzen dat van bijzondere vondsten altijd bewijsmateriaal moet worden verzameld. Dit hoeft niet perse in de vorm van collectiemateriaal maar kan ook in de vorm van een aantal duidelijke macrofoto's, eventueel gecombineerd met geluidsopnamen. Van kwetsbare soorten als *Gampsocleis glabra*, *Decticus verrucivorus* en *Phaneroptera falcata* moet zelfs sterk worden afgeraden dieren te verzamelen. Bij deze duidelijk herkenbare soorten is een foto of dia als bewijs voldoende.

Aan de hand van de voorlopige kaartjes, die binnenkort zullen worden opgestuurd, moet het mogelijk zijn om in te schatten of een vondst bewijsmateriaal behoeft. In de volgende gevallen wil ik in ieder geval graag bevestiging:

- Phaneroptera falcata* - sikkelsprinkhaan
- Decticus verrucivorus* - wrattenbijter
- Gampsocleis glabra* - kleine wrattenbijter
- Gomphocerippus rufus* - rosse sprinkhaan
- Chorthippus montanus** - zompsprinkhaan
- C. apricarius* - locomotiefje
- C. vagans* - steppesprinkhaan
- S. stigmaticus* - schavertje (onder de grote rivieren)

S. lineatus - zoemer (buiten de Veluwe)

C. dispar - gouden sprinkhaan (buiten midden-Limburg en Wieden & Weerribben)

alle Tetrigidae*

alle kakkerlakken* en oorwormen*

*bij voorkeur verzamelde dieren

Antwoordnummer

Het is gebleken dat er verschillende medewerkers zijn die hun formulieren gefrankeerd naar het antwoordnummer sturen. Ik wil nog eens benadrukken dat de formulieren zonder postzegel naar het antwoordnummer gestuurd kunnen worden. Dit nummer staat vermeld op de formulieren.

Gerefereerde literatuur

Kruseman, G., 1979. De kakkerlakken en bidsprinkhanen - Dictyoptera - uit de landen van de Benelux. Wet. Med. KNNV 133: 1-28.

Wieringa, J.J., 1990. De vergeten rechtvleugeligen. Nieuwsbrief Saltabel 4: 4-6.

Willemse, C., 1971. De in Nederland voorkomende oorwormen (Dermaptera). Wet. Med. 4: 1-16.

Roy Kleukers (coördinator)

EIS-Nederland

postbus 9517

2300 RA Leiden

071-143844